

Ta prelaz ali prolazek more po potrebi biti ali „postopica“ (steza) ali „progon“ (gonja, Viehweg) ali pot, po katerem je moči vleči tudi najtežja bremena.

Podrobno je določeno, kako se uživa voda za različne namene, a to zategadelj, ker je po mnogih krajih Črne gore primankuje, in imajo dostikrat hudo sušo. Kadar kdo hoče dovesti vodo na svojo zemljo ali pa odpraviti jo ž nje, dolžni so sosedje dovoliti, da se po njihovem svetu provedejo žlebovi ali pa druge priprave. Bratstveniki ali seljani lahko zahtevajo, da se jim udari pot preko tuje zemlje, da morejo k javni vodi, reki ali ribniku po vodo ali napajati svojo živino. „Natapanje“, to je napajanje zemljišč vrši se po določenem redu, kateri se ravna po tem, kako blizu vode je zemljišče; oddaljena zemljišča napajajo se le tedaj, kadar ni treba iz nova napajati bližnjih zemljišč.

(Konec prihodnjic.)

Dr. Majaron.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Motena posest.

A. B. je prodal iz gozda „Pod zakrajem“ parc. št. 1041 C. D-ju 31 smrek, katere so pri prodaji zaznamenovali. C. D. je potem posekal smreke in jih prodal E. F-u, ta pa je napravil iz njih žaganice hlode ter jih spraval iz gozda v nižavo na cesto. G. H. in I. K. sta na to kot varuha nedol. L. M-a ukazala N. O-u in P. R-u, da sta žaganice naložila in prepeljala na dvorišče hiše nedol. L. M-a.

E. F. je tožil na to N. O-a in P. R-a zaradi motenja v posesti napravljenih žaganic. Tožencema pridružila sta se v pravdi tudi imenovana varuha kot posrednika.

C. kr. za m. del. okrajno sodišče v L. je zavrnilo tožbeno zahtevo in to iz naslednjih

razlogov:

Po lokalnem ogledu in po izpovedbah prič je dokazano, da je v tožbi navedenih 31 smrek bilo posekanih v onem delu gozda „Strmca“ s krajevnim imenom „Pod zakrajem“ parc. št. 1041, kateri

se nahaja po smislu pravomočnega razsodilnega odloka z dné 6. septembra 1881, št. 19896 v zadnji dejanski posesti nedol. L. M-a, potem pa tudi, da je uprav posekanje teh smrek, oziroma njihova prodaja, ustanovilo dejanje motenja za imenovani odlok. A. B. je bil spoznan krivim, da je motil posest, uprav zaradi tega, ker je te smreke prodal in jih posekati dal. — Ako so torej v tožbi navedene smreke bile prodane nadalje C. D-u in potem tožitelju, in če jih je ta predelal za žaganice in spravil iz gozda doli v nižavo, smatrati je vsa ta dejanja le kot nadaljevanje motitve posesti od strani A. B-a, kateri je bil te motitve pravomočno krivim spoznan. Tožitelj predočuje v dejanskem oziru na te smreke in od njih napravljene žaganice le osebo A. B-a, in smatrati je torej tudi njegovo dejanje kot zakonu protivno samolastnost. Tožitelj je z ozirom na te smreke le imetnik, ne pa posestnik in manka mu za to bistvenega pogoja, katerega zahteva § 339. obč. drž. zak., da je namreč tisti, ki išče pomoči proti motitvi v posesti, res tudi „v posesti“. Če sta torej toženca po ukazu varuhov nedol. L. M-a žaganice naložila in prepeljala na dvorišče hiše nedol. L. M-a, mora veljati to dejanje za popolnoma upravičeno, iz posesti izvirajoče in v § 344. obč. drž. zak. utemeljeno sredstvo, s katerim se je nedol. L. M. „varoval v svoji posesti“.

Zoper ta odlok vložil tožitelj rekurz, v katerem posebno poudarja, da njega ni smatrati samo imetnikom, nego posestnikom, in da to izvira iz tega, ker je smreke kupil, napravil iz njih žaganice in le-te spravil doli v nižavo; potem, da v sedanji pravdi ni govora o motitvi v posesti gozdne parcele, nego samo o motitvi v posesti žaganic, da to dvoje ni isto in da se tudi to dvoje poseduje na drugačen način; dalje, da on smrek ni kupil neposredno od A. B-a, nego od C. D-ja, katerega varuha nedol. L. M-a prej nista tožila ter ga je bilo zategadelj smatrati za poštenega posestnika; tudi, ko bi bilo njega smatrati za predočitelja A. B-a, ne bi to bilo proti njegovi zahtevi, ker se v tem postopanju po § 339. obč. drž. zak. in po ces. ukazu z dne 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak. ni ozirati na to, kakšna da je posest.

C. kr. dež. višje sodišče v G. je ugodilo temu rekurzu in spoznalo po tožbeni zahtevi.

Razlogi:

Dognano je po pričah, da je tožitelj iz smrek, katere je kupil od C. D-a napravil žaganice, spravil iz gozda v nižavo in prepeljal na

cesto. Vsled teh posestnih dejanj postal je posestnik, a ne le imetnik žaganic. Te posesti ne sme nikdo motiti. Na prejšnjo pravdo se ni ozirati, ker ni le glede oseb, tožiteljev in tožencev, nego tudi gledé predmeta povse različna od sedanje. Mnenje prvega sodnika, da je tožitelj predočitelj v prejšnji pravdi zmagane A. B-a, da torej le nadaljuje njegovo motitev, ni opravičeno, ker je tožitelj svoje posestne pravice do žaganic zadobil popolnoma samostojno, kakor je sploh vsaka pridobitev fakične posesti le izvorna.

Zoper to rzsodbo sta vložila toženca revizijski rekurz do najvišjega sodišča, katero je odlok prvega sodnika potrdilo iz naslednjih

razlogov:

Z rzsodilnim odlokom z dne 6. septembra 1881, št. 19896 se je spoznalo, da je nedol. L. M. v zadnji dejanski posesti gozdnega deleža parc. št. 1041, in da ga je toženec A. B. motil v tej posesti, ker je iz tega gozdnega deleža prodal les in dal ga posekati, ter da mora opustiti vsako daljnjo motitev.

Z ozirom na to rzsodbo bil je za časa, ko se je vložila prva tožba, le nedol. L. M. v dejanski posesti gozdnega deleža parc. št. 1041. To dejansko posestno razmerje ni bilo znano le A. B-u, nego tudi C. D-ju in sedanjemu tožitelju, oziroma moralo jim vsaj biti znano.

Za časa prve tožbe A. B. ni bil upravičen gozdni delež samostalno rabiti v svoj prid in torej tudi ni mogel posesti, katera se mu pripoznala ni, prenesti na druge osebe.

Ako je torej vzlic temu C. D. kupil od A. B-a smreke in prodal jih potem dalje E. F-u, in ako je le-tá napravil iz njih žaganice ter spravil jih iz gozda v nižavo, bila sta varuha nedol. L. M-a po smislu § 344. obč. drž. zak. v varstvo varovančeve posesti, katera se je motila, popolnoma upravičena, dati tožencema ukaz, da sta žaganice vzela in jih prepeljala na dom njunega varovanca.

b) Proglasitev po § 18. zakona z dne 10. junija 1887. l. št. 74. drž. zak., da zvršena posilna dražba nima moči.

V zvršilni reči A-a proti B-u zaradi plačila 750 gld. s prip. prodalo se je na drugi dražbi dne 14. maja 1888 celo eksekutu lastno, iz 8 zemlj. teles sestoječe, na 5215 gld. cenjeno nepremično, v vložku št. 22 zemlj. knjige občine Rute vknjiženo premoženje za 1593 gld.

Po izvršeni dražbi zahteva eksekut B., naj c. kr. okrajno sodišče v Tolminu, kjer je bila dražba, po smislu § 18. zakona z dne 10. junija 1887 št. 74 drž. zak. proglasi, da ta zvršilna dražba nima moči, in tej zahtevi je prvi sodnik, zaslišavši vse vdeležence, kateri so prošnjo soglasno izrekli za neosnovano, ustregel z odlokom z dne 30. avgusta 1888, št. 4591, to pa zategadelj, ker so se vse eksekutu lastne na 5215 gld. cenjene nepremičnine prodale na dražbi samo za 1593 gld., torej za menj nego jedno tretjino cenitvene vrednosti; potem zategadelj, ker bi se sicer iz izjav, oddanih od vdeležencev pri dotičnem naroku, in iz političnih informacij dalo sklepati, da je eksekut sam po svoji krivdi provzročil svojo gospodarstveno pogubo, a je vzlic temu v čisljih imeti zakonski proglašeno načelo, naj se kolikor moči razcepljenja gospodarstev in gospodarstvene pogube zavirajo; zategadelj, ker bi gospodarstvena poguba eksekutova vsekakor nastopila, ako bi sodišče izreklo le-tó dražbo za pravomočno, ker eksekut nima drugega premoženja; nadalje, ker bi se v tem slučaju razcepilo jedno celo gospodarstvo, akoprem bi bilo še moči rešiti to gospodarstvo pogube, ker se ga drži le 1800 gld. dolga.

Proti temu odloku vložita rekurz A. (zvršitelj) in C. (kateri je zdražil 2. zemlj. telo). A. ugovarja: Ni moči več ustaviti eksekutove gospodarstvene pogube, ker ni upati, da bi ta v jednom letu poplačal svoje dolgove, ali pa da bi se v tem roku okolnosti tako predrugačile, da bi se premoženje bolje prodalo pri poznejšnji dražbi; eksekut je imel lepo priložnost plačevati dolg 750 gld. v obrokih od l. 1884. naprej, ali do danes nij poplačal niti glavnice niti obrestij, slab in nemaren gospodar je, kateri se ne da več poboljšati; on sam je zakrivil svojo gospodarsko pogubo in zategadelj se mora odbiti njegova zahteva. — C. pa naglaša, da je 2. zemljeknjižno telo bilo sodno cenjeno na 640 gld., on je le-tó na dražbi za 216 gld. kupil, torej čez jedno tretjino cenitvene vrednosti kolikor se torej njega tiče, mora se dražba vsekakor izreči za pravomočno.

C. kr. višje deželno sodišče v Trstu je z naredbo z dné 6. decembra 1888, št. 4726 — oziraje se na to, da so se pri posilni dražbi dné 14. maja 1888 prodajala zemljišča po posameznih zemljeknjižnih telesih, in da se je 2. zemljeknjižno telo kakor tudi 5. in 8. (kateri je zvršitelj A. zdražil) prodalo nad jedno tretjino cenitvene vrednosti, — da je le-tu, kjer gre za proglasitev po smislu § 18. zakona z dné 10. junija 1887 št. 74. drž. zak. v čisljih imeti kupnino, katera se je doseгла za posamezna zemljeknjižna telesa, nikakor pa ne

skupne kupnine za vse v jedni in isti zvršilni reči prodana zemljišča, — potem zato, ker gledé 2., 5. in 8. zemljeknjižnega telesa ni zakonskih razlogov, da bi se ustreglo eksekutovi zahtevi, pač pa so gledé ostalih zemljeknjižnih teles in to razlogi prvega sodnika, — oziraje se torej na to, da sta rekurza, ki se tičeta 2., 5. in 8. zemlj. telesa, upravičena, — odbilo eksekutovo zahtevo, kolikor zadeva zemljišča, sestavljajoča 2., 5. in 8. zemlj. telo, sicer pa potrdilo odlok prvega sodnika.

Vsled revizijskega rekurza eksekutovega je c. kr. najvišje sodišče z naredbo z dné 28. marcija 1889, št. 3289 nadsodno naredbo odpravilo in odlok prvega sodnika povse potrdilo, kajti pri posilni dražbi dné 14. maja 1888 v Tolminu se je prodajalo nepremično na 5215 gld. cenjeno, v vložku št. 22 zemljiške knjige občine Rute vpisano premoženje, in po smislu § 18. zakona z dné 10. junija 1887, št. 74 drž. zak. se tu le vpraša, ali se je dosegla za to premoženje kupnina, presegajoča tretjino cenitvene vrednosti ali ne, in ali bi nastopila gospodarstvena poguba eksekutova, ako bi se izreklo, da je zadobila moč ona dražba; akoprem sestoji imenovano premoženje iz 8 zemljeknj. teles in akoprem so se prodajala zemljišča po posameznih telesih, ni šteti kupnine posameznih teles, ampak kupnino celega premoženja.

G.

c) Stroške nevložene tožbe moči je le s tožbo ugotoviti in iztirjati od nasprotnika.

Makso in Eliza V., bivajoča v Celji, imata v zakupu zemljišče Antonije V., ležeče v Laškem okraji. Ker zakupnika nista plačala zakupnine, opominala ju je Antonija V. najprej po dru. S., in ko poteče postavljeni rok, napravi ta tožbo; predno pa pripravljeno tožbo odpošlje, plačata zakupnika zakupnino Antoniji V. sami. Le-té zastopnik opominal je torej nato zakupnika, naj poplačata še za tožbo narasle stroške, a brezuspešno. Da iztirja te stroške s tožbo, prosi nato Antonija V. pri c. kr. okrajnem sodišči na Laškem, naj odmeri te stroške.

Makso in Eliza V. sta ugovarjala po dru. St., da okrajno sodišče na Laškem ni pristojno za odmerjenje teh stroškov, ker še tožba ni bila vložena.

C. kr. okrajno sodišče na Laškem je ustreglo z odlokom s 16. decembra 1888, št. 6960 prošnji za odmerjenje, rekoč, da se vrača ugovor nepristojnosti, kajti prepir se suče o stroških tožbe,

izvirajoče iz zakupne pogodbe; tožbe iz zakupnih pogodb pa je po § 1. ces. naredbe s 16. novembra 1858, št. 213 drž. zak. vlagati pri onem okrajnem sodišči, v katerega okraji se nahaja zakupna reč; pravdne stroške pa ima pravico odmerjati tisto sodišče, pri katerem je pravda. V le-tém slučaju bilo bi torej za tožbo pristojno okrajno sodišče na Laškem in je zaradi tega tudi pristojno za odmerjenje stroškov pripravljenih tožbe.

Na rekurz Maksa in Elize V. predrugačilo je c. kr. višje deželno sodišče v Gradci z odločbo s 23. januarja 1889, št. 828 odlok c. kr. okrajnega sodišča na Laškem ter zavrnilo prošnjo za odmerjenje, in sicer zategadelj, ker tožba, za katere sestavo in pripravo naj bi se stroški odmerili, niti vložena ni bila pri sodišči, — ker se je po smislu § 425. obč. sod. r. sodniku samo tedaj pečati z oceno in določbo odvetnikovih stroškov zoper pravnega nasprotnika, ako je le-tega kot „propalega“ obsoditi v povračilo stroškov, kar pa ima za pogoj, da je pravda pri sodišči uže začeta; — Antonija V. sme torej stroške, ako jih ima kaj zahtevati, ugotoviti in zahtevati samo z redno tožbo; te tožbe tudi nikakor ne ovira dvorni dekret z dne 4. oktobra 1833, št. 2633 zb. pr. zak., kajti ta le določuje, da je zaslužek in stroške odvetnikove šele tedaj iztožiti zoper svojo stranko, če so bili poprej sodniški odmerjeni.

Na revizijski rekurz je najvišje sodišče z odločbo s 19. marcija 1889, št. 3186 potrdilo odločbo c. kr. višjega deželnega sodišča iz istih razlogov.

Dr. I. D.

Kazensko pravo.

Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§ 33. in 292.

kaz. pr. r.)*

VII.

K pojmu „dejanske“ razžalitve po §§ 312. in 313. kaz. zak. Kedaj se sme uporabiti § 477. kaz. pr. r.?

Z razsodbo z dne 28. februarija 1889, št. 688 je kasacijski dvor izrekel, da je c. kr. okrožno kot vzklicno sodišče v C. z razsodbo z dné

*) Glej „Slov. Pravnika“ 1889, št. 5.

19. okt. 1888, št. 1555 krušilo zakon in posebno določbe §§ 312. in 313. kaz. zak. in § 479. kaz. pr. r. iz naslednjih

razlogov:

Po utemeljitvi c. kr. okrajnega sodišča B. v razsodbi z dne 30. junija 1888, št. 117 je obtoženec T. D. dné 23. marcija 1888 malo pred prihodom Lloydovega parnika iz Kerfa vodji finančne straže J. M., kateri je bil na parniku obtoženčevem zvršujoč svojo službo, ker se je bil z njim prej prepiral, rekel: „poberi se z moje ladije, sicer te vržem v morje, pokazal ti bodem, kdo da sem“ — ter se mu ob enem z nekim lesom v roki tako približal, da je finančni stražnik P. prišel na pomoč svojemu predstojniku J. M-u, kateri je bil potegnil v obrambo sabljo, potem pa umaknil se z ladije, da bi se mu ne zgodilo kaj hujšega.

V tem dejanji obtoženčevem videlo je omenjeno okrajno sodišče „dejansko“ razžalitev straže, zvršujoče svojo službo, meneč, da ustanavlja tako razžalitev že sama grozitev s povzdigneno pestjo, in torej v le-tem slučaju tem bolj, ker se je grozilo z nekim lesenim orodjem. Obsodilo je torej obtoženca po višjem kazenskem stavku § 313. [1 do 6 mesecev zapora] v 1¹/₂ mesečni zapor.

Proti tej v nenavzočnosti obtoženčevi dné 30. junija 1888 objavljeni razsodbi se obtoženec ni pritožil v zakonitem roku; pač pa je vložil dné 21. septembra 1888 pri c. kr. okrajnem sodišči prošnjo do c. kr. okrožnega sodišča v C., v kateri je zahteval na podlogi § 364. kaz. pr. r., da se mu zaradi zamujenega roka za vzklic dovoli povratek na prejšnji stan, ter je s to prošnjo združil vzklic glede krivde in kazni.

C. kr. okrožno sodišče v C. je z odločbo z dne 19. oktobra 1888, št. 1555 zavrnilo prošnjo za povratek na prejšnji stan, vendar pa je, uporabivši § 477. kaz. pr. r. razveljavilo razsodbo prvega sodnika gledé kazni, opiraje se na ničnostni vzrok § 281. št. 11 kaz. pr. r., ter obsodilo je obtoženca D. po prvem kazenskem stavku § 313., prvi odst. kaz. zak. v 14dnevni zapor, to pa oziraje se na to, da je obtoženec ostal v mejah „ustne“ razžalitve in pretitve, in da ni pogojev za uporabo višjega kazenskega stavka § 313. kaz. zak.

S to odločbo c. kr. okrožnega sodišča v C. sta se krušila: a) i materijalno kazensko pravo in b) kazensko-pravdni red.

Ad *a*. Pri razsoji tega slučaja ni dalje pretresati vprašanja, alo bi se ne bile dale na to dejanje uporabiti določbe o hudodelstvu javnega nasilstva po smislu § 87. kaz. zak., ker se državno pravdnitv

ni poslužilo pravic, danih mu po § 475. drugi odst., in § 363., četrti odst. kaz. pr. r.; istotako se le mimogredoč opomni, da je bilo po dejanski utemeljivi prvega sodnika uporabiti kazenski stavek § 313., drugi odst. kaz. zak. [hud zapor od 3 do 6 mesecev], ker se je straži ubranila izvršitev službe.

Ne gledé na vse to je pa poudarjati, da dejanje obtoženčevo, kakeršno je po utemeljivi prvega sodnika smatrati za dokazano, ne ustanavlja razžalitve straže „z besedo“, ampak ustanavlja „dejansko“ razžalitev stražnjega vodje M-a.

Res je sicer, da pojem „razžalitve z besedo“ ne obsega samo „ustnih“ razžalitev, mari tudi take, ki se store z dejanjem, katero izraža v posameznem slučaju simbolno to, kar se sicer z besedami izreka. Kadar gre torej za grozitev z grdim ravnanjem, je ta le razžalitev z „besedo“, ako jo je storilec izustil; isto tako je razžalitev le „z besedo“, ne pa „z dejanjem“, ako se pokaže grozitev le v konkludentnih dejanjih, n. pr. mahanjem z rokami iz daljave. Opravičeno je torej mnenje vzklicnega sodišča v tem, da je grozitev praviloma prištevati razžalitvam „z besedo“; a v le-tem slučaju ne gre za samo grozitev, ampak tudi za dejanja, ki vodijo k izvršitvi grozitve.

Ravnanje in postopanje obtoženčevo ni imelo samo simbolnega značaja; obtoženec ni samo pokazati nameraval, da bode stražnjemu vodji M. v prihodnje storil kaj zlega; on je marveč storil naskok, da bi poprej storjeno grozitev (vodjo zagnati v morje) izvršil; v tem z oboroženo roko storjenem naskoku se je pokazal tako silnega, da je moral vodja v obrambo svojega telesa potegniti sabljo.

Vzklicno sodišče bilo je torej v pravni zmoti ter je krušilo zakon v § 313. kaz. zak., ker je v tem postopanju obtoženčevem videlo samo „ustno razžalitev“ straže.

Ad *b.* Akoprem je vzklicno sodišče zavrnilo zahtevo obsojenčevo v povratek na prejšnji stan ter vsled tega tudi zavrglo s to prošnjo ob enem priglašeni vzklic kot zakasnen in nedopusten, vendar se mu je o priliki te vzklicne prijave zdelo umestno, uporabivši § 477. kaz. pr. r., da je razveljavilo rabsodbo prvega sodnika gledé kazni kot po § 281., št. 11 kaz. pr. r. nično.

To ravnanje je pa pravoslovno neopravičeno in nepravilno.

Besede § 477. kaz. pr. r.: „Ako se pa vendar o priliki vzklica, „po komer si bodi vloženega, sodišče prepriča“ — ozirajo se očitvidno le na slučaj, da je sodni dvor poklican o kakem vzklicu

razsoditi; — to izhaja tako iz uvrstitve § 477. kaz. pr. r. med določbe, zadevajoče razsoditev o vzklicnih razpravah, kakor tudi iz tega, da je zakasnjene vzklice po § 467. kaz. pr. r. zavračati uže prvemu sodniku.

Če je tudi lahko, da pridejo zakasnjeni vzklici do vzklicnega sodišča in da so torej predmet njegovi odločbi, če je n. pr. prvi sodnik po pomoti kak zakasjen vzklic vzprejel kot pravočasno vložen ali če se je proti zavrnitvi prvega sodnika pritožilo, vendar praviloma zakasnjeni vzklici ne pridejo do vzklicnega sodišča. Ako pa to spozna, da je vzklic prekasno vložen, zavreči ga mora takoj, ne da bi se spuščalo v meritorno presojo (§ 469. kaz. pr. r.), in ne more se torej vršiti o njem nikaka vzklicna razprava.

V tem slučaju ni torej dan neizogibno potrební pogoj za uporabo § 477. kaz. pr. r., in to je okrožno kot vzklicno sodišče tudi prezrlo, ker je v nejavni seji o tem sodilo in določbo § 477. kaz. pr. r. uporabilo.

Nedopusten in posebno prekasno priglašen vzklic, katerega je uže iz formalnih vzrokov zavrniti, mora vzklicno sodišče smatrati, kakor da ga ni; le po zakonu pripuščen vzklic more biti vzklicnemu sodišču podloga za daljnjo razpravo (§§ 471. do 477. kaz. pr. r.)

Ako bi bil nazor okrožnega sodišča v C. resničen in pravilen, bil bi vedno nedoločen čas, v katerem stopijo v pravno moč razsodbe okrajnih sodišč. Vsak obtoženec, ki je zamudil rok za vzklic, poslal bi lahko tudi čez leto dni vzklicnemu sodišču kak „vzklic“, in če bi prvi sodnik ga zavrnil, pa pritožbo po smislu § 481. kaz. pr. r., a okrožno sodišče bi imelo po tem nazoru vzklic temu, da se vzklic kot zakasjen zavreže, vendar pravico in dolžnost v takem slučaju uporabiti § 477. kaz. pr. r. Ni treba še nadalje utemeljevati, kako krivični bi bili neizogibni nasledki mnenja, katero je izreklo v pričujočem slučaju okrožno sodišče; po njem bi se razširila pravica, katera je po § 479. kaz. pr. r. pridržana samo kasacijskemu dvoru, da presoja tudi pravomočne razsodbe gledé pravnih vprašanj, na vsa vzklicna sodišča.

Iz teh razlogov ugodilo se je ničnostni pritožbi c. kr. generalne prokurature v obrano zakona po smislu § 33. kaz. pr. r. ter spoznalo, kakor je zgoraj navedeno.

